

In de wildernis met Winnetou naar een wereld van bizens en lasso's

De nieuwe uitgave van *Winnetou* laat zien dat het verteltalent van Karl May tijdloos is. Hij weet de aandacht van de lezer van nu moeiteloos vast te houden.

Winnetou

De Duitse schrijver Karl May (1842-1912) voert je in *Winnetou* mee naar een wereld van bizens en lasso's, paarden en prairies, wildebrassen en sporenzoekers. De hoofdpersoon is een jonge Duitser, die al snel de bijnaam Old Shatterhand krijgt. Met hem reis je door het Wilde Westen en beleef je de vriendschap met Winnetou, een jonge indiaan van de Appachenstam.

'Karl May ontkomt als man van de negentiende eeuw niet aan soms scherpe oordelen over zijn paternalisme en zijn duiding van bevolkingsgroepen en hun gewoonten', schrijft May-kenner Ger Tielen in het voorwoord. In andere woorden: Old Shatterhand is als geboren Duitser de wijze, moedige man, en het is duidelijk dat hij voor het goede staat. De indianen, dat zijn de soms wat vreemde anderen.

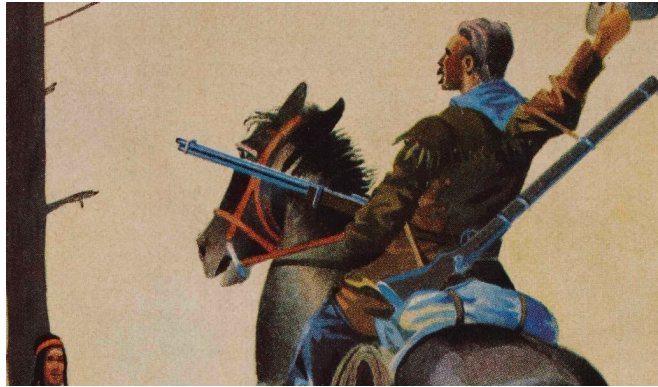
Maar dat is niet het hele verhaal. May beschrijft de oprechte vriendschap tussen Old Shatterhand en Winnetou. Over de indianen schrijft hij: 'Het land dat ze bewoonden was ontegenzeggelijk van hen, het werd hun afgenomen.' Als jonge man wil Old Shatterhand – het old is meer een beschrijving van een sterke eigenschap dan van leeftijd – aanvankelijk niet op bizens jagen. Hij wil ze gewoon bekijken.

May laat een van zijn meest sympathieke personages zeggen: 'De roodhuiden spaarden het wild omdat het hun voedsel gaf, ze doodden niet meer dan ze nodig hadden, maar de withuiden hebben onder de talloze kuddes huisgehouden als een woest roofdier dat ook doorgaat met moorden als het verzadigd is, alleen om bloed te vergieten. Hoelang zal het duren voor er geen bizens en een poosje later ook geen indianen meer zijn?'

Zorgvuldig afgestoft

Het klassieke jeugdboek *Winnetou* is in deze uitgave afgestoft. Dat is zorgvuldig gebeurd. Met twee vertalers, Josephine Rijnaarts en Elly Schippers, die al voor veel prachtige vertalingen uit het Duits tekenden. Met een begeleidingscommissie met experts, en met steun van verschillende fondsen, waaronder het Vertaalslagenfonds en het Nederlands Letterenfonds. Het resultaat is een vertaling die dichtbij Mays eigen stijl blijft. De vertalers hebben Mays begrippenpaar Rote en Weiße laten staan door over roodhuiden en withuiden te spreken. De twee woorden kunnen allebei als kwetsend worden ervaren, maar vormen wel, zoals de vertalers in hun toelichting schrijven, een evenwichtig paar.

May blijkt niet alleen een schrijver uit de negentiende eeuw die lange tijd door de jeugd gelezen werd en in de jaren zestig van de vorige eeuw de top van zijn populariteit bereikte. Hij is een knap verteller voor alle leeftijden. Met levensechte, vlotte dialogen die zo uit onze tijd lijken te komen. Met knappe vooruitwijzingen: 'Vreemd genoeg hoorde ik later van Winnetou dat hij destijds net zo vaak aan mij gedacht had als ik aan hem'. Met een sterke spanningsopbouw. May is een schrijver die de vaart er inhoudt, bij wie de lezer nooit langer dan een paar bladzijden hoeft te wachten, voor er weer een vijand aan de horizon verschijnt.

Bovenal is de omschrijving van Winnetou ontroerend. 'Hij was, zoals ik toen al vermoedde en later te weten kwam, even oud als ik en maakte meteen een diepe indruk op me. Ik voelde dat hij een goed mens was en buitengewoon begaafd moest zijn. We keken elkaar lang en onderzoekend aan en ik meende te zien dat in zijn ernstige, donkere, fluweelachtige glanzende ogen heel even een vriendelijk licht schitterde, als een groet die de zon door een gat in de wolken naar de aarde zendt.'

Het lot van de jonge, wijze Winnetou staat dan al vast. Als hij de zoon van een Europese koning was geweest, zou hij een wijze vredesvorst zijn geworden. Maar als erfgenaam van een indianenopperhoofd zijn hij en zijn volk gedoemd ten onder te gaan.

En Old Shatterhand? Hij gaat bij zijn geweten te rade. Hij wordt betaald om land te meten, land dat wordt afgepakt van de indianen voor de aanleg van een spoorlijn. 'Hoe kan ik trots zijn op mijn beroep, ik, de deugdzame, christelijke landmeter?' ■

Winnetou. Reisverhaal

Karl May (vert. Josephine Rijnaarts en Elly Schippers). Uitg. IJzer, Utrecht 2021. 452 blz. € 29,95